

Zadatak 121 (Alen, gimnazija)

Izračunajte graničnu vrijednost funkcije $f(x) = \frac{4^x - 2^x}{x}$ u točki $x = 0$.

Rješenje 121

Ponovimo!

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{a^x - 1}{x} = \ln a, \quad \frac{a-b}{n} = \frac{a}{n} - \frac{b}{n}, \quad a^0 = 1, \quad \ln \frac{a}{b} = \ln a - \ln b.$$

$$(a^n)^m = (a^m)^n = a^{n \cdot m}.$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju.

$$a \cdot (b+c) = a \cdot b + a \cdot c, \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b+c).$$

Skratiti razlomak znači brojnik i nazivnik tog razlomka podijeliti istim brojem različitim od nule i jedinice

$$\frac{a \cdot n}{b \cdot n} = \frac{a}{b}, \quad n \neq 0, \quad n \neq 1.$$

Ako postoje $\lim_{x \rightarrow a} f(x)$ i $\lim_{x \rightarrow a} g(x)$, tada vrijedi poučak:

$$\lim_{x \rightarrow a} (f(x) \pm g(x)) = \lim_{x \rightarrow a} f(x) \pm \lim_{x \rightarrow a} g(x).$$

$$\lim_{x \rightarrow a} (f(x) \cdot g(x)) = \lim_{x \rightarrow a} f(x) \cdot \lim_{x \rightarrow a} g(x).$$

1. inačica

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{4^x - 2^x}{x} &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{4^x - 1 - 2^x + 1}{x} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(4^x - 1) - (2^x - 1)}{x} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{4^x - 1}{x} - \frac{2^x - 1}{x} \right) = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{4^x - 1}{x} - \lim_{x \rightarrow 0} \frac{2^x - 1}{x} = \ln 4 - \ln 2 = \ln \frac{4}{2} = \ln 2. \end{aligned}$$

2. inačica

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{4^x - 2^x}{x} &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(2^2)^x - 2^x}{x} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(2^x)^2 - 2^x}{x} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{2^x \cdot (2^x - 1)}{x} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 0} \left(2^x \cdot \frac{2^x - 1}{x} \right) = \lim_{x \rightarrow 0} 2^x \cdot \lim_{x \rightarrow 0} \frac{2^x - 1}{x} = 2^0 \cdot \ln 2 = 1 \cdot \ln 2 = \ln 2. \end{aligned}$$

Vježba 121

Izračunajte graničnu vrijednost funkcije $f(x) = \frac{6^x - 3^x}{x}$ u točki $x = 0$.

Rezultat: $\ln 2$.

Zadatak 122 (Tomislav, gimnazija)

Neko se tijelo giba po zakonu $s(t) = 4 \cdot t - t^2$. Koliki put ovo tijelo prijeđe u vremenu od $t_1 = 1$ s do $t_2 = 1.5$ s?

Rješenje 122

Ponovimo!

Neka je $x_0 \in D_f$ (domena funkcije f) i Δx prirast varijable x . Prirast funkcije $y = f(x)$ u točki x_0

označavamo s Δy ili $\Delta f(x_0)$, a definiramo ovako:

$$\left. \begin{array}{l} x_1 = x_0 \\ x_2 = x_0 + \Delta x \end{array} \right\} \Rightarrow \Delta y = f(x_2) - f(x_1) \quad , \quad \Delta y = f(x_0 + \Delta x) - f(x_0).$$

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju.

$$a \cdot (b + c) = a \cdot b + a \cdot c \quad , \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b + c).$$

Računamo prijedeni put Δs .

$$\begin{aligned} \Delta s = s(t_2) - s(t_1) &\Rightarrow \Delta s = 4 \cdot t_2 - t_2^2 - (4 \cdot t_1 - t_1^2) \Rightarrow \Delta s = 4 \cdot t_2 - t_2^2 - 4 \cdot t_1 + t_1^2 \Rightarrow \\ &\Rightarrow \Delta s = 4 \cdot (t_2 - t_1) + t_1^2 - t_2^2 = \left[\begin{array}{l} t_1 = 1 \\ t_2 = 1.5 \end{array} \right] = 4 \cdot (1.5 - 1) + 1^2 - 1.5^2 = 0.75. \end{aligned}$$

Prijedeni put je 0.75 m.

Vježba 122

Neko se tijelo giba po zakonu $s(t) = 4 \cdot t - t^2$. Koliki put ovo tijelo prijeđe u vremenu od $t_1 = 1$ s do $t_2 = 1.3$ s?

Rezultat: 0.51 m.

Zadatak 123 (Tomislav, gimnazija)

Neko se tijelo giba po zakonu $s(t) = 4 \cdot t - t^2$. Odredi srednju brzinu gibanja u vremenu od $t_1 = 1$ s do $t_2 = 1.5$ s.

Rješenje 123

Ponovimo!

Neka je $x_0 \in D_f$ (domena funkcije f) i Δx prirast varijable x . Prirast funkcije $y = f(x)$ u točki x_0 označavamo s Δy ili $\Delta f(x_0)$, a definiramo ovako:

$$\left. \begin{array}{l} x_1 = x_0 \\ x_2 = x_0 + \Delta x \end{array} \right\} \Rightarrow \Delta y = f(x_2) - f(x_1) \quad , \quad \Delta y = f(x_0 + \Delta x) - f(x_0).$$

Prosječna brzina u vremenskom intervalu od $t_1 = t$ do $t_2 = t + \Delta t$ definira se:

$$\bar{v} = \frac{\Delta s}{\Delta t} \quad , \quad \bar{v} = \frac{s(t_2) - s(t_1)}{t_2 - t_1} \quad , \quad \bar{v} = \frac{s(t + \Delta t) - s(t)}{\Delta t},$$

gdje je s put, t vrijeme.

Zakon distribucije množenja prema zbrajanju.

$$a \cdot (b + c) = a \cdot b + a \cdot c \quad , \quad a \cdot b + a \cdot c = a \cdot (b + c).$$

Prosječna brzina u vremenskom intervalu od t_1 do t_2 iznosi:

$$\begin{aligned} \bar{v} = \frac{\Delta s}{\Delta t} &\Rightarrow \bar{v} = \frac{s(t_2) - s(t_1)}{t_2 - t_1} \Rightarrow \bar{v} = \frac{4 \cdot t_2 - t_2^2 - (4 \cdot t_1 - t_1^2)}{t_2 - t_1} \Rightarrow \\ &\Rightarrow \bar{v} = \frac{4 \cdot t_2 - t_2^2 - 4 \cdot t_1 + t_1^2}{t_2 - t_1} \Rightarrow \bar{v} = \frac{4 \cdot (t_2 - t_1) + t_1^2 - t_2^2}{t_2 - t_1} = \\ &= \left[\begin{array}{l} t_1 = 1 \\ t_2 = 1.5 \end{array} \right] = \frac{4 \cdot (1.5 - 1) + 1^2 - 1.5^2}{1.5 - 1} = 1.5. \end{aligned}$$

Vježba 123

Neko se tijelo giba po zakonu $s(t) = 4 \cdot t - t^2$. Odredi srednju brzinu gibanja u vremenu od $t_1 = 1$ s do $t_2 = 1.3$ s.

Rezultat: 1.7 m/s.

Zadatak 124 (Sanja, veleučilište)

Odredite graničnu vrijednost (limes) izraza: $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{(n+1) \cdot (3 \cdot n + 2)}{n^2}$.

Rješenje 124

Ponovimo!

$$a^1 = a, \quad a^n \cdot a^m = a^{n+m}, \quad \frac{a+b}{n} = \frac{a}{n} + \frac{b}{n}, \quad \frac{a \cdot b}{c \cdot d} = \frac{a}{c} \cdot \frac{b}{d}.$$

Množenje zagrada

$$(a+b) \cdot (c+d) = a \cdot c + a \cdot d + b \cdot c + b \cdot d.$$

Skratiti razlomak znači brojnik i nazivnik tog razlomka podijeliti istim brojem različitim od nule i jedinice

$$\frac{a \cdot n}{b \cdot n} = \frac{a}{b}, \quad n \neq 0, \quad n \neq 1.$$

Ako su nizovi $\{a_n\}$ i $\{b_n\}$ konvergentni, tada vrijede sljedeća pravila o graničnoj vrijednosti (limesu):

$$\lim_{n \rightarrow \infty} c = c, \quad c - \text{konstanta}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{c}{n} = 0, \quad c - \text{konstanta}.$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} (c \cdot a_n) = c \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} a_n, \quad c - \text{konstanta}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} (a_n \pm b_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} a_n \pm \lim_{n \rightarrow \infty} b_n.$$

1. inačica

$$\begin{aligned} \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{(n+1) \cdot (3 \cdot n + 2)}{n^2} &= \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{3 \cdot n^2 + 2 \cdot n + 3 \cdot n + 2}{n^2} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{3 \cdot n^2 + 5 \cdot n + 2}{n^2} = \\ &= \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{3 \cdot n^2}{n^2} + \frac{5 \cdot n}{n^2} + \frac{2}{n^2} \right) = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{3 \cdot n^2}{n^2} + \frac{5 \cdot n}{n^2} + \frac{2}{n^2} \right) = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(3 + \frac{5}{n} + \frac{2}{n^2} \right) = \\ &= \lim_{n \rightarrow \infty} 3 + \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{5}{n} + \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{2}{n^2} = 3 + 5 \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{n} + 2 \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1}{n^2} = 3 + 5 \cdot 0 + 2 \cdot 0 = 3 + 0 + 0 = 3. \end{aligned}$$

2. inačica

$$\begin{aligned} \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{(n+1) \cdot (3 \cdot n + 2)}{n^2} &= \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{n+1}{n} \cdot \frac{3 \cdot n + 2}{n} \right) = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{n+1}{n} \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{3 \cdot n + 2}{n} = \\ &= \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{n}{n} + \frac{1}{n} \right) \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{3 \cdot n}{n} + \frac{2}{n} \right) = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{n}{n} + \frac{1}{n} \right) \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{3 \cdot n}{n} + \frac{2}{n} \right) = \\ &= \lim_{n \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{1}{n} \right) \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} \left(3 + \frac{2}{n} \right) = (1+0) \cdot (3+0) = 1 \cdot 3 = 3. \end{aligned}$$

Vježba 124

Odredite graničnu vrijednost (limes) izraza: $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{(n+4) \cdot (3 \cdot n + 1)}{n^2}$.

Rezultat: 3.

Zadatak 125 (Petar, gimnazija)

Odredite graničnu vrijednost (limes) izraza: $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{2^n + 3^{n+1}}{2^{n+1} + 3^{n+1}}$.

Rješenje 125

Ponovimo!

$$a^1 = a, \quad a^n \cdot a^m = a^{n+m}, \quad \frac{a^n}{b^n} = \left(\frac{a}{b}\right)^n.$$

Skratiti razlomak znači brojnik i nazivnik tog razlomka podijeliti istim brojem različitim od nule i jedinice

$$\frac{a \cdot n}{b \cdot n} = \frac{a}{b}, \quad n \neq 0, \quad n \neq 1.$$

Ako su nizovi $\{a_n\}$ i $\{b_n\}$ konvergentni, tada vrijede sljedeća pravila o graničnoj vrijednosti (limesu):

$$\lim_{n \rightarrow \infty} c = c, \quad c - \text{konstanta}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_n}{b_n} = \frac{\lim_{n \rightarrow \infty} a_n}{\lim_{n \rightarrow \infty} b_n}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} b_n \neq 0.$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} (c \cdot a_n) = c \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} a_n, \quad c - \text{konstanta}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} (a_n \pm b_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} a_n \pm \lim_{n \rightarrow \infty} b_n.$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} a^n = 0, \quad \text{za } |a| < 1.$$

1. inačica

$$\begin{aligned} \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{2^n + 3^{n+1}}{2^{n+1} + 3^{n+1}} &= \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{2^n + 3^n \cdot 3^1}{2^n \cdot 2^1 + 3^n \cdot 3^1} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{2^n + 3^n \cdot 3}{2^n \cdot 2 + 3^n \cdot 3} = \\ &= \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{3^n \cdot \left(\frac{2^n}{3^n} + 3\right)}{3^n \cdot \left(\frac{2^n}{3^n} \cdot 2 + 3\right)} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{3^n \cdot \left(\frac{2^n}{3^n} + 3\right)}{3^n \cdot \left(\frac{2^n}{3^n} \cdot 2 + 3\right)} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\frac{2^n}{3^n} + 3}{2 \cdot \frac{2^n}{3^n} + 3} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\left(\frac{2}{3}\right)^n + 3}{2 \cdot \left(\frac{2}{3}\right)^n + 3} = \\ &= \frac{\lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{2}{3}\right)^n + 3}{2 \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{2}{3}\right)^n + 3} = \frac{0 + 3}{2 \cdot 0 + 3} = \frac{3}{3} = \frac{3}{3} = 1. \end{aligned}$$

2. inačica

$$\begin{aligned} \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{2^n + 3^{n+1}}{2^{n+1} + 3^{n+1}} &= \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{2^{n+1} \cdot 2^{-1} + 3^{n+1}}{2^{n+1} + 3^{n+1}} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{3^{n+1} \cdot \left(\frac{2^{n+1}}{3^{n+1}} \cdot 2^{-1} + 1\right)}{3^{n+1} \cdot \left(\frac{2^{n+1}}{3^{n+1}} + 1\right)} = \\ &= \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{3^{n+1} \cdot \left(\frac{2^{n+1}}{3^{n+1}} \cdot 2^{-1} + 1\right)}{3^{n+1} \cdot \left(\frac{2^{n+1}}{3^{n+1}} + 1\right)} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\frac{2^{n+1}}{3^{n+1}} \cdot 2^{-1} + 1}{\frac{2^{n+1}}{3^{n+1}} + 1} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\left(\frac{2}{3}\right)^{n+1} \cdot 2^{-1} + 1}{\left(\frac{2}{3}\right)^{n+1} + 1} = \end{aligned}$$

$$= \frac{2^{-1} \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{2}{3}\right)^{n+1} + 1}{\lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{2}{3}\right)^{n+1} + 1} = \frac{2^{-1} \cdot 0 + 1}{0 + 1} = \frac{1}{1} = 1.$$

Vježba 125

Odredite graničnu vrijednost (limes) izraza: $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{2^{n+1} + 3^{n+1}}{2^n + 3^n}$.

Rezultat: 3.

Zadatak 126 (Lana, ekonomska škola)

Odredite graničnu vrijednost (limes) izraza: $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1 + 2 \cdot x + x^2}{3 \cdot x^2 + 2}$.

Rješenje 126

Ponovimo!

$$\frac{a}{b} = \frac{\frac{a}{n}}{\frac{b}{n}}, \quad \frac{a+b}{n} = \frac{a}{n} + \frac{b}{n}, \quad a^1 = a, \quad \frac{a^n}{a^m} = a^{n-m}.$$

Skratiti razlomak znači brojnik i nazivnik tog razlomka podijeliti istim brojem različitim od nule i jedinice

$$\frac{a \cdot n}{b \cdot n} = \frac{a}{b}, \quad n \neq 0, \quad n \neq 1.$$

Ako su nizovi $\{a_n\}$ i $\{b_n\}$ konvergentni, tada vrijede sljedeća pravila o graničnoj vrijednosti (limesu):

$$\lim_{n \rightarrow \infty} c = c, \quad c - \text{konstanta}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_n}{b_n} = \frac{\lim_{n \rightarrow \infty} a_n}{\lim_{n \rightarrow \infty} b_n}, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} b_n \neq 0.$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} (a_n \pm b_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} a_n \pm \lim_{n \rightarrow \infty} b_n, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} (c \cdot a_n) = c \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} a_n, \quad c - \text{konstanta}.$$

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x} = 0, \quad \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x^p} = 0, \quad p > 0.$$

Pri traženju limesa količnika dvaju cijelih polinoma u x kada $x \rightarrow \infty$ treba oba člana količnika (brojnik i nazivnik) prethodno podijeliti sa x^n , gdje je n najveća potencija tih polinoma.

Budući da su nizovi u brojniku i nazivniku neograničeni kažemo da je ovaj limes neodređeni oblik tipa $\frac{\infty}{\infty}$. Zato moramo najprije brojnik i nazivnik podijeliti sa x^2 , a onda koristiti poznate limese

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x} = 0, \quad \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x^2} = 0.$$

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1 + 2 \cdot x + x^2}{3 \cdot x^2 + 2} = \left[\begin{array}{l} \text{brojnik i nazivnik} \\ \text{podijelimo sa } x^2 \end{array} \right] = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{1 + 2 \cdot x + x^2}{x^2}}{\frac{3 \cdot x^2 + 2}{x^2}} =$$

$$\begin{aligned}
&= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{1}{x^2} + \frac{2 \cdot x}{x^2} + \frac{x^2}{x^2}}{\frac{3 \cdot x^2}{x^2} + \frac{2}{x^2}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{1}{x^2} + \frac{2 \cdot x}{x^2} + \frac{x^2}{x^2}}{\frac{3 \cdot x^2}{x^2} + \frac{2}{x^2}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{1}{x^2} + \frac{2}{x} + 1}{3 + \frac{2}{x^2}} = \\
&= \frac{\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x^2} + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{2}{x} + 1}{3 + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{2}{x^2}} = \frac{\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x^2} + 2 \cdot \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x} + 1}{3 + 2 \cdot \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x^2}} = \frac{0 + 2 \cdot 0 + 1}{3 + 2 \cdot 0} = \frac{1}{3}.
\end{aligned}$$

Vježba 126

Odredite graničnu vrijednost (limes) izraza: $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{5 + 3 \cdot x + x^2}{3 \cdot x^2 + 7}$.

Rezultat: $\frac{1}{3}$.

Zadatak 127 (Lana, ekonomska škola)

Odredite graničnu vrijednost (limes) izraza: $\lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{n+1}{n-1} \right)^{n-1}$.

Rješenje 127

Ponovimo!

$$\frac{a+b}{n} = \frac{a}{n} + \frac{b}{n}.$$

Skratiti razlomak znači brojnik i nazivnik tog razlomka podijeliti istim brojem različitim od nule i jedinice

$$\frac{a \cdot n}{b \cdot n} = \frac{a}{b}, \quad n \neq 0, \quad n \neq 1.$$

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{1}{n} \right)^n = e, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{2}{n} \right)^n = e^2, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{\alpha}{n} \right)^n = e^\alpha.$$

$$\begin{aligned}
&\lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{n+1}{n-1} \right)^{n-1} = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{n-1+2}{n-1} \right)^{n-1} = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{(n-1)+2}{n-1} \right)^{n-1} = \\
&= \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{n-1}{n-1} + \frac{2}{n-1} \right)^{n-1} = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{n-1}{n-1} + \frac{2}{n-1} \right)^{n-1} = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{2}{n-1} \right)^{n-1} = \\
&= \left[\begin{array}{l} \text{zamjena} \\ x = n-1 \\ n \rightarrow \infty \Rightarrow x \rightarrow \infty \end{array} \right] = \lim_{x \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{2}{x} \right)^x = e^2.
\end{aligned}$$

Vježba 127

Odredite graničnu vrijednost (limes) izraza: $\lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{n+2}{n+1} \right)^{n+1}$.

Rezultat: e^2 .

Zadatak 128 (Anamarija, srednja škola)

Odredite graničnu vrijednost (limes) funkcije $f(x) = \sqrt{x^2 + a \cdot x + c} + \sqrt{x^2 + b \cdot x + d} - 2 \cdot x$, kad $x \rightarrow \infty$ (a, b, c i d su realni brojevi).

Rješenje 128

Ponovimo!

$$a \cdot \frac{b}{c} = \frac{a \cdot b}{c}, \quad (a-b) \cdot (a+b) = a^2 - b^2, \quad (\sqrt{a})^2 = a.$$

$$a^1 = a, \quad \frac{a^n}{a^m} = a^{n-m}, \quad \frac{\sqrt{a}}{b} = \sqrt{\frac{a}{b^2}}, \quad \frac{a+b}{n} = \frac{a}{n} + \frac{b}{n}.$$

Proširiti razlomak znači brojnik i nazivnik tog razlomka pomnožiti istim brojem različitim od nule i jedinice

$$\frac{a}{b} = \frac{a \cdot n}{b \cdot n}, \quad n \neq 0, \quad n \neq 1.$$

Skratiti razlomak znači brojnik i nazivnik tog razlomka podijeliti istim brojem različitim od nule i jedinice

$$\frac{a \cdot n}{b \cdot n} = \frac{a}{b}, \quad n \neq 0, \quad n \neq 1.$$

Ako postoje $\lim_{x \rightarrow a} f(x)$ i $\lim_{x \rightarrow a} g(x)$, tada vrijedi poučak:

$$\lim_{x \rightarrow a} (f(x) \pm g(x)) = \lim_{x \rightarrow a} f(x) \pm \lim_{x \rightarrow a} g(x).$$

$$\lim_{x \rightarrow a} c \cdot f(x) = c \cdot \lim_{x \rightarrow a} f(x), \quad c \text{ konstanta}, \quad \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x} = 0.$$

Ako je funkcija $y = f(x)$ neprekidna u točki a, onda je limes funkcije u točki a jednak funkciji limesa nezavisne varijable x u točki a:

$$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = f\left(\lim_{x \rightarrow a} x\right).$$

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow \infty} f(x) &= \lim_{x \rightarrow \infty} \left(\sqrt{x^2 + a \cdot x + c} + \sqrt{x^2 + b \cdot x + d} - 2 \cdot x \right) = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \left(\sqrt{x^2 + a \cdot x + c} - x + \sqrt{x^2 + b \cdot x + d} - x \right) = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \left(\left(\sqrt{x^2 + a \cdot x + c} - x \right) + \left(\sqrt{x^2 + b \cdot x + d} - x \right) \right) = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \left(\sqrt{x^2 + a \cdot x + c} - x \right) + \lim_{x \rightarrow \infty} \left(\sqrt{x^2 + b \cdot x + d} - x \right) = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \left(\sqrt{x^2 + a \cdot x + c} - x \right) \cdot \frac{\sqrt{x^2 + a \cdot x + c} + x}{\sqrt{x^2 + a \cdot x + c} + x} + \lim_{x \rightarrow \infty} \left(\sqrt{x^2 + b \cdot x + d} - x \right) \cdot \frac{\sqrt{x^2 + b \cdot x + d} + x}{\sqrt{x^2 + b \cdot x + d} + x} = \\ &= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\left(\sqrt{x^2 + a \cdot x + c} \right)^2 - x^2}{\sqrt{x^2 + a \cdot x + c} + x} + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\left(\sqrt{x^2 + b \cdot x + d} \right)^2 - x^2}{\sqrt{x^2 + b \cdot x + d} + x} = \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
&= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x^2 + a \cdot x + c - x^2}{\sqrt{x^2 + a \cdot x + c + x}} + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x^2 + b \cdot x + d - x^2}{\sqrt{x^2 + b \cdot x + d + x}} = \\
&= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x^2 + a \cdot x + c - x^2}{\sqrt{x^2 + a \cdot x + c + x}} + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x^2 + b \cdot x + d - x^2}{\sqrt{x^2 + b \cdot x + d + x}} = \\
&= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{a \cdot x + c}{\sqrt{x^2 + a \cdot x + c + x}} + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{b \cdot x + d}{\sqrt{x^2 + b \cdot x + d + x}} = \\
&= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{a \cdot x + c}{x}}{\frac{\sqrt{x^2 + a \cdot x + c + x}}{x}} + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{b \cdot x + d}{x}}{\frac{\sqrt{x^2 + b \cdot x + d + x}}{x}} = \\
&= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{a \cdot x}{x} + \frac{c}{x}}{\sqrt{\frac{x^2}{x} + \frac{a \cdot x}{x} + \frac{c}{x} + \frac{x}{x}}} + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{b \cdot x}{x} + \frac{d}{x}}{\sqrt{\frac{x^2}{x} + \frac{b \cdot x}{x} + \frac{d}{x} + \frac{x}{x}}} = \\
&= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{a \cdot x}{x} + \frac{c}{x}}{\sqrt{\frac{x^2}{x} + \frac{a \cdot x}{x} + \frac{c}{x} + \frac{x}{x}}} + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{\frac{b \cdot x}{x} + \frac{d}{x}}{\sqrt{\frac{x^2}{x} + \frac{b \cdot x}{x} + \frac{d}{x} + \frac{x}{x}}} = \\
&= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{a + \frac{c}{x}}{\sqrt{\frac{x^2}{x} + \frac{a \cdot x}{x} + \frac{c}{x} + 1}} + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{b + \frac{d}{x}}{\sqrt{\frac{x^2}{x} + \frac{b \cdot x}{x} + \frac{d}{x} + 1}} = \\
&= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{a + \frac{c}{x}}{\sqrt{\frac{x^2}{x^2} + \frac{a \cdot x}{x^2} + \frac{c}{x^2} + 1}} + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{b + \frac{d}{x}}{\sqrt{\frac{x^2}{x^2} + \frac{b \cdot x}{x^2} + \frac{d}{x^2} + 1}} = \\
&= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{a + \frac{c}{x}}{\sqrt{\frac{x^2}{x^2} + \frac{a \cdot x}{x^2} + \frac{c}{x^2} + 1}} + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{b + \frac{d}{x}}{\sqrt{\frac{x^2}{x^2} + \frac{b \cdot x}{x^2} + \frac{d}{x^2} + 1}} = \\
&= \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{a + \frac{c}{x}}{\sqrt{1 + \frac{a}{x} + \frac{c}{x^2} + 1}} + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{b + \frac{d}{x}}{\sqrt{1 + \frac{b}{x} + \frac{d}{x^2} + 1}} =
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
&= \frac{a + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{c}{x}}{\sqrt{1 + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{a}{x} + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{c}{x^2} + 1}} + \frac{b + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{d}{x}}{\sqrt{1 + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{b}{x} + \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{d}{x^2} + 1}} = \\
&= \frac{a + c \cdot \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x}}{\sqrt{1 + a \cdot \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x} + c \cdot \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x^2} + 1}} + \frac{b + d \cdot \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x}}{\sqrt{1 + b \cdot \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x} + d \cdot \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x^2} + 1}} = \\
&= \frac{a + c \cdot 0}{\sqrt{1 + a \cdot 0 + c \cdot 0 + 1}} + \frac{b + d \cdot 0}{\sqrt{1 + b \cdot 0 + d \cdot 0 + 1}} = \frac{a + 0}{\sqrt{1 + 0 + 0 + 1}} + \frac{b + 0}{\sqrt{1 + 0 + 0 + 1}} = \\
&= \frac{a}{\sqrt{1+1}} + \frac{b}{\sqrt{1+1}} = \frac{a}{1+1} + \frac{b}{1+1} = \frac{a}{2} + \frac{b}{2} = \frac{a+b}{2}.
\end{aligned}$$

Vježba 128

Odredite graničnu vrijednost (limes) funkcije $f(x) = \sqrt{x^2 + a \cdot x + 1} + \sqrt{x^2 + b \cdot x + 1} - 2 \cdot x$, kad $x \rightarrow \infty$ (a, b, c i d su realni brojevi).

Rezultat: $\frac{a+b}{2}$.

www.halapa.com